

พัฒนาการของการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย

ประพิณ มโนมัยวิบูลย์

บทคัดย่อ

การเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยมีประวัติความเป็นมา ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ที่มี โรงเรียนจีนแห่งแรกในจังหวัดอยุธยา จนถึงช่วงกลางพุทธศตวรรษที่ 25 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่โรงเรียนจีนขยายตัวอย่างมาก หลังจากนั้น สถานการณ์ทางการเมืองทั้งในและนอกประเทศทำให้โรงเรียนจีนถูก ควบคุมอย่างเข้มงวด

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง โรงเรียนจีนในประเทศไทยก็ มีพัฒนาการทั้งในด้านขึ้นและลงตามปัจจัยทางการเมืองในแต่ละ ช่วงเวลา จน พ.ศ. 2535 เมื่อกระทรวงศึกษาธิการมีประกาศให้ ภาษาจีนกลางมีสถานะเท่ากับภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศ อื่นๆ ที่สอนอยู่ในโรงเรียนไทยทั่วไป ตั้งแต่นั้นการศึกษาภาษาจีนใน ประเทศไทยก็ได้รับความนิยมมากขึ้นรองจากภาษาอังกฤษ และมีการ เรียนการสอนในทุกๆ ระดับ ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึง ระดับอุดมศึกษา

การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-จีนในปี พ.ศ. 2518 มีส่วนเสริมและสนับสนุนให้การศึกษาภาษาจีนในประเทศไทย ในช่วงสามทศวรรษหลังนี้มีการพัฒนาและการขยายตัวอย่างมาก ปัจจุบันสังคมไทยมีความต้องการเรียนภาษาจีนเพิ่มขึ้น แต่

สถานศึกษาไม่พร้อมและมีไม่เพียงพอ ขาดครูที่มีคุณภาพ ขาดหลักสูตรแกนกลางและสื่อการสอนที่ได้มาตรฐานและสอดคล้องกับบริบทสังคมไทย ปัญหาดังกล่าวนี้ทำให้เกิดสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนที่ขาดความพร้อมและไม่มีประสิทธิภาพ

การแก้ไขสภาพปัจจุบันและปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันแก้ไขในระยะยาว และรัฐต้องมีความจริงจังและดำเนินการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้

บทนำ

ปัจจุบันสาธารณรัฐประชาชนจีนมีบทบาทสูงในการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน และมีแนวโน้มว่าจะขยายบทบาทในเวทีโลกอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังมีมูลค่าการค้าการลงทุนระหว่างประเทศสูง ดังนั้น ภาษาจีนจึงเป็นภาษาที่มีความจำเป็นในการสร้างความได้เปรียบเชิงเศรษฐกิจและการค้า และเป็นภาษาที่มีความจำเป็นต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ นอกจากนี้ภาษาจีนยังเป็นภาษาต่างประเทศที่มีความสำคัญรองจากภาษาอังกฤษ และเป็นภาษาหนึ่งขององค์การสหประชาชาติ กระแสนิยมเรียนภาษาจีนจึงมีให้เห็นในทุกประเทศ ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ล่าสุดกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำ “แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (พ.ศ. 2549-2553)” มีการศึกษาถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตาม การจะเข้าใจถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยนั้น จำเป็นจะต้องเห็นภาพรวมและความเป็นมาของการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยก่อน

สองศตวรรษแรกแห่งการสอนภาษาจีนในประเทศไทย

จากหลักฐานของกรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในเอกสารการศึกษาเรื่องโรงเรียนราษฎรเพื่อสอนภาษาจีนนั้น โรงเรียนจีนแห่งแรกในประเทศไทยตั้งขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (พ.ศ. 2325-2352) เมื่อ พ.ศ. 2325 ณ เกาะแห่งหนึ่งในจังหวัดอยุธยา โรงเรียนแห่งแรกนี้เรียกชื่อในภายหลังว่า เกาะเรียน โดยสอนภาษาจีนเพียงอย่างเดียว มีนักเรียนประมาณ 200 คน ไม่ปรากฏหลักฐานว่าใครเป็นผู้ตั้งขึ้น ซึ่งทางราชการขณะนั้นไม่ได้มีการควบคุมโรงเรียนแต่อย่างใด และไม่ทราบว่าโรงเรียนปิดกิจการไปเมื่อใด

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2394-2411) มีคณะมิชชันนารีอเมริกันคณะหนึ่งนำโดย Mrs. Matthoon ได้เปิดโรงเรียนประจำที่สอนด้วยภาษาจีนขึ้นที่ข้างวัดอรุณราชวราราม ธนบุรี โดยเปิดสอนเมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2395 โรงเรียนนี้มีครูในคณะมิชชันนารีชื่อ Mr. Kieng Kwa Sib เป็นผู้จัดการสอนตามหลักฐานของกองโรงเรียนนโยบายพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนนี้แรกเริ่มมีนักเรียนชาย 27 คน ต่อมาได้ขยายโรงเรียนให้ใหญ่ขึ้น และรับนักเรียนทั้งชายและหญิง แต่ในปี พ.ศ. 2403 Mr. Kieng Kwa Sib ได้ถึงแก่กรรม ครูที่รับหน้าที่จัดการสอนต่อเป็นครูไทย ได้เปลี่ยนการสอนเป็นภาษาไทยทั้งหมด โรงเรียนสอนภาษาจีนในสมัยนั้นจึงยุติไป หลังจากนั้นก็ไม่ปรากฏว่ามีการจัดตั้งโรงเรียนจีนขึ้นอีกเป็นเวลานาน จนในปี พ.ศ. 2451 สมาคมจงฮว่าหุยก่วน (Zhonghua Huiguan) ได้จัดตั้งโรงเรียนจีนชื่อ ฮว่าอี้ (Hua Yi) ขึ้น ณ ตรอกกัปตันบุช ถนนเจริญกรุง กรุงเทพฯ โรงเรียนแห่งนี้ได้จัดหาครูผู้สอนมาจากประเทศจีน 3 คน และเป็นประโยชน์ในการศึกษาแก่ลูกหลานชาวจีนอย่างยิ่ง นับเป็นโรงเรียนจีนแห่งแรกที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการโดยชาวจีนในประเทศไทย (Skinner 1957: 158-159) แต่โรงเรียนนี้ดำเนินการได้ไม่นานก็เลิกกิจการไป เพราะครูผู้สอนและผู้ดำเนินงานสนใจเรื่องการปฏิวัติในประเทศจีนมากกว่างานด้านการศึกษา จึงไม่มีเวลาให้แก่เรื่องงานโรงเรียน

หลังจากนั้นไม่นาน สมาคมจีนกลุ่มต่างๆ ได้แก่ สมาคมแต้จิ๋ว (Chaozhou) ไหหลำ (Hainan) กวางตุ้ง (Guangdong) แคะ (Hakka) และฮกเกี้ยน (Fujian) ได้ร่วมกันจัดตั้งโรงเรียนจีนขึ้นชื่อว่าโรงเรียนซินหมิน (Xin Min) ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นคนแต้จิ๋ว จึงใช้ภาษาแต้จิ๋วในการสอน ดังนั้น ต่อมาชาวจีนกลุ่มอื่นๆ จึงแยกตัวออกไปตั้งโรงเรียนเองและสอนด้วยภาษาของตน กลุ่มแรกที่แยกตัวออกไปคือ สมาคมจีนแคะได้จัดตั้งโรงเรียนจินเตอะ (Jin De) ในปี พ.ศ. 2456 กลุ่มอื่นๆ จึงแยกตัวออกไปบ้างตามลำดับคือ สมาคมกวางตุ้งจัดตั้งโรงเรียนเม่งตัก (Ming De) ในปี พ.ศ. 2457 สมาคมฮกเกี้ยนจัดตั้งโรงเรียนเป่ย์จวน (Pei Yuan) ในปี พ.ศ. 2459 และสมาคมนไหหลำจัดตั้งโรงเรียนยุกหมิน (Yu Min) ในปี พ.ศ. 2464 (Skinner 1957: 169) สมาคมจีนกลุ่มต่างๆ มีบทบาทที่สำคัญมากในการขยายตัวของจำนวนโรงเรียนจีนในประเทศไทยในช่วงแรกนี้

นอกจากนี้ในช่วงนั้น ชาวจีนที่สนใจการศึกษาก็ได้จัดตั้งโรงเรียนจีนในนามเอกชนขึ้นในชุมชนจีนแต่ละแห่งด้วย เช่น ในปี พ.ศ. 2460 กลุ่มชาวจีนกวางตุ้งได้จัดตั้งโรงเรียนจีนสตรีแห่งแรกขึ้นชื่อโรงเรียนคุนเต็ก (Kun De) จำนวนโรงเรียนจีนในช่วงนั้นมีการขยายจำนวนเร็วมาก จากที่มีโรงเรียนประถมจีนประมาณ 30 โรงเรียนในปี พ.ศ. 2463 ก็ได้ขยายจนมีโรงเรียนจีนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รวมกว่า 200 โรงเรียน ในปี พ.ศ. 2475 (Coughlin 1960: 146-147)

การที่โรงเรียนจีนขยายตัวอย่างมากในช่วงกลางของพุทธศตวรรษที่ 25 มาจากสาเหตุต่อไปนี้เป็นคือ ความภูมิใจของชาวจีนในวัฒนธรรมจีน ความรู้สึกชาตินิยม การขยายตัวของชุมชนชาวจีนซึ่งมีชาวจีนอพยพเข้ามามากขึ้น การขยายตัวของชุมชนพ่อค้าชาวจีน การที่ต้องแข่งขันกับชาวยุโรปที่เข้ามาในประเทศไทยทั้งทางด้านการค้าและการศึกษา (ในช่วงนั้นโรงเรียนของพวกเขาชั้นนารีชาวยุโรปได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น) และการที่มีชาวจีนที่มีการศึกษาหนีจากสภาพจลาจลและสภาพเศรษฐกิจที่เลวร้ายของประเทศจีนแล้วอพยพมาอยู่ในประเทศไทยมากขึ้นหลังปี พ.ศ. 2460 (Coughlin 1960: 147) นอกจากนี้ ในช่วงนั้นทางราชการยังไม่เข้มงวดในการควบคุมโรงเรียนจีน จึงทำให้มีการจัดตั้งโรงเรียนจีนขึ้นโดยทั่วไป

อย่างไรก็ตาม หลังจากการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 รัฐบาลไทยในขณะนั้นพยายามหาวิธีให้ประชาชนที่เดิมจงรักภักดีเฉพาะต่อองค์พระมหากษัตริย์ให้เปลี่ยนเป็นมาจงรักภักดีต่อชาติ วิธีหนึ่งก็คือ การสร้างให้เกิดความรู้สึกชาตินิยมขึ้นในหมู่ประชาชน โดยมีนโยบายว่า ประชาชนในชาติต้องได้รับการศึกษาให้อ่านเขียนภาษาไทยได้ ดังนั้นโรงเรียนจีนซึ่งเน้นการสอนภาษาจีนมากกว่าภาษาไทย จึงขัดกับนโยบายของรัฐบาลไทยในสมัยนั้น ในปี พ.ศ. 2476 รัฐบาลได้ออกกฎหมายจำกัดการสอนภาษาจีนและภาษาต่างประเทศอื่นๆ ในโรงเรียนทุกแห่งให้สอนได้ไม่เกินสัปดาห์ละ 6 ชั่วโมงจากจำนวนชั่วโมงสอนทั้งหมด 28 ชั่วโมงในหนึ่งสัปดาห์ โรงเรียนใดละเมิดกฎหมายจะถูกสั่งปิด ปรากฏว่ามีโรงเรียนจีนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายถูกทางราชการสั่งปิดไป 79 โรงเรียนในช่วงปี พ.ศ. 2476-2478 (Skinner 1957: 229)

ในวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2481 ได้เกิดกรณีพิพาทระหว่างจีนกับญี่ปุ่น ณ สะพานลุโกวเจียว (Lugou Qiao) จนลุกลามเป็นสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่น ในการทำสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นครั้งนี้ ชาวจีนในประเทศไทยรวมทั้งโรงเรียนจีนและครูจีนได้ร่วมกันเรียโรเงินไปช่วยประเทศจีน และมีการก่อตั้งสมาคมลับขึ้นต่อต้านญี่ปุ่นและต่อต้านไม่ซื้อสินค้าญี่ปุ่น รัฐบาลไทยในขณะนั้นได้เข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2482-2488) จึงเกรงว่าการปฏิบัติการต่างๆ ของชาวจีนในประเทศไทยจะมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่น จึงประกาศห้ามการเรียโรเงินของชาวจีนและเข้าควบคุมหนังสือพิมพ์จีน นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2482 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมีคำสั่งให้โรงเรียนจีนสอนภาษาจีนเพียงสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมงเท่านั้น เวลาที่เหลือทั้งหมดต้องสอนวิชาภาษาไทย หากฝ่าฝืนทางการจะสั่งปิดโรงเรียน ตามสถิติของกระทรวงศึกษาธิการในปี พ.ศ. 2480 มีโรงเรียนราษฎร์ที่สอนภาษาจีนอยู่ทั่วประเทศรวม 230 โรงเรียนเหล่านี้ปิดกิจการไปเอง 51 โรงเรียนที่เหลือถูกกระทรวงศึกษาธิการสั่งปิดไปจนเหลือเพียง 2 โรงเรียนปี พ.ศ. 2487 (Coughlin 1960: 147) การควบคุมโรงเรียนจีนในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ถือเป็นยุคที่ทางการไทยมีการควบคุมที่เข้มงวดที่สุด

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ประเทศจีนอยู่ในฝ่ายที่ชนะสงคราม ขณะที่ประเทศไทยแม้จะไม่ถูกถือว่าเป็นชาติแพ้สงคราม แต่ก็อยู่ในฐานะลำบาก เพราะประเทศไทยไปเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวจีนในประเทศไทยรู้สึกว่าเป็นพลเมืองของประเทศที่ชนะสงคราม จึงมีความอึดหิมและตื่นตัว บรรดาโรงเรียนจีนที่ถูกทางการไทยสั่งปิดในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ต่างกลับมาเปิดสอนอีกครั้ง และมีโรงเรียนจีนที่เปิดกิจการใหม่ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จนมีจำนวนโรงเรียนจีนประมาณ 450 โรงเรียนปลายปี พ.ศ. 2489 (Chokkajitsumpun 1998: 59)

เมื่อมีการตั้งสถานเอกอัครราชทูตจีนในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2489 แล้ว ก็ได้มีการเจรจาเกี่ยวกับโรงเรียนจีนที่ชาวจีนเปิดกิจการอยู่ในประเทศไทย และได้ข้อสรุปในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2490 ว่า รัฐบาลผ่อนผันให้โรงเรียนจีนซึ่งมีอยู่ในเวลานั้น 400 กว่าโรงเรียนสามารถสอนภาษาจีนได้สัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง จากจำนวนชั่วโมงเรียน 30 ชั่วโมงในหนึ่งสัปดาห์ (Skinner 1957: 286)

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศจีนในปี 2492 ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์จีนในประเทศไทยซึ่งปฏิบัติงานมานานแล้ว เริ่มขยายการทำงานขึ้น และมีการลักลอบใช้โรงเรียนจีนและสถาบันต่าง ๆ ของชาวจีนในการดำเนินงานของพรรค รัฐบาลจึงมีการควบคุมโรงเรียนจีนอย่างจริงจังอีกครั้งหนึ่ง มีโรงเรียนที่เลิกกิจการและโรงเรียนที่ถูกทางการสั่งปิดไปเป็นจำนวนมาก จนเหลือเพียง 177 โรงเรียน ในปี พ.ศ. 2502 (Sachakul 1984: 6) ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2503-2531 รัฐบาลไทยมีการควบคุมโรงเรียนจีนอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนจีนได้รับอนุญาตให้สอนภาษาจีนได้เฉพาะในระดับประถมศึกษา และสอนภาษาจีนได้สัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง จากจำนวนชั่วโมงเรียน 30 ชั่วโมงในหนึ่งสัปดาห์ นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังมีนโยบายมิให้มีการจัดตั้งโรงเรียนจีนเพิ่มขึ้นอีก ดังนั้นจึงมีโรงเรียนจีนเพียง 120 โรงเรียน ในปี พ.ศ. 2531 (Chokkajitsumpun 1998: 63)

การสอนภาษาจีนในทศวรรษ 2530 และ 2540

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการสอนภาษาจีนในประเทศไทยเป็นการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยชุมชนหรือท้องถิ่นที่รวมตัวกันเป็นมูลนิธิหรือสมาคมชาวจีนกลุ่มต่างๆ มีวัตถุประสงค์หลักก็เพื่อให้บุตรหลานสืบทอดวัฒนธรรมในการสื่อสารด้วยภาษาของตน ในบางช่วงโดยเฉพาะในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และช่วงสามทศวรรษแรกของพุทธศตวรรษที่ 26 โรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีนทุกแห่งได้ถูกกระทรวงศึกษาธิการควบคุมดูแลอย่างเข้มงวดเนื่องจากนโยบายของรัฐในสมัยนั้นๆ

เมื่อประเทศไทยสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี พ.ศ. 2518 แล้ว นโยบายการควบคุมโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีนจึงได้รับการผ่อนปรนลงในปี พ.ศ. 2532 ด้วยความพยายามของผู้ที่เล็งเห็นความสำคัญของภาษาจีน ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2532 กลุ่มบุคคลดังกล่าวพร้อมด้วยหอการค้าไทย-จีน และสมาคมแต่จิวได้ร่วมกันขอให้กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาผ่อนผันให้มีการสอนภาษาจีนในโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีนเพิ่มขึ้นจากเดิมที่อนุญาตให้สอนได้เพียงระดับประถมศึกษาปีที่ 1-4 ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2532 รัฐบาลไทยได้อนุญาตให้สามารถสอนภาษาจีนกลางได้ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงประถมศึกษาปีที่ 6 โดยให้เป็นภาษาต่างประเทศอีกภาษาหนึ่งนอกจากภาษาอังกฤษ ต่อมาในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 ทางการก็มีประกาศให้ภาษาจีนกลางมีสถานะเท่ากับภาษาต่างประเทศอื่นๆ (ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน และญี่ปุ่น) ที่สอนอยู่ในโรงเรียนไทยทั่วไป และอนุญาตให้จ้างอาจารย์ชาวจีนจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมาทำการสอนได้ โดยต้องมีวุฒิปริญญาตรีหรือสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยฝึกหัดครู ขณะเดียวกันกระทรวงศึกษาธิการก็ได้พัฒนาหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นและภาษาจีนกลางให้นักเรียนเรียนเป็นวิชาภาษาต่างประเทศในระดับมัธยมปลาย และโรงเรียนต่างๆ ได้เริ่มใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศเหล่านี้ในปี พ.ศ. 2540 (Chokkajitsumpun 1998: 67-68)

ปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีนมีอิสระในการบริหารกิจการ เช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนประเภทอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีการสอนวิชาภาษาจีนเป็นวิชาเลือกในหลักสูตรอาชีวศึกษา การสอนภาษาจีนได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง ในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของรัฐ โดยจัดเป็นสาระเสริมหรือเป็นโปรแกรมวิชาเลือกเช่นเดียวกับภาษาต่างประเทศอื่นๆ เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน ญี่ปุ่น ฯลฯ และในปี พ.ศ. 2541 ทบวงมหาวิทยาลัยได้ประกาศให้ภาษาจีนกลางเป็นภาษาต่างประเทศอีกวิชาหนึ่งในการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย

การศึกษาภาษาจีนในประเทศไทยได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อยมา และเป็นภาษาต่างประเทศที่มีผู้สนใจเรียนมากที่สุดรองจากภาษาอังกฤษ จากเอกสารของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งแจกใน “การประชุมเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย” เมื่อวันพุธที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2548 ณ ห้องศูนย์ปฏิบัติการกระทรวง อาคารราชวัลลภ ระบุว่า มีการเรียนการสอนภาษาจีนทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษาในสถานศึกษาต่างๆ ดังนี้

สังกัด	โรง/แห่ง	รัฐ	เอกชน
โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน	348	161	187
วิทยาลัยอาชีวศึกษา/โรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา	29	10	19
โรงเรียนเอกชน 15 (2)	89	-	89
รวม	466	171	295

ศักราชใหม่แห่งการสอนภาษาจีนในระดับอุดมศึกษา

การสอนภาษาจีนในประเทศไทยเป็นการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษามาตั้งแต่ต้น ไม่มีการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับอุดมศึกษาเลย จนถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 26 มหาวิทยาลัยแห่งแรกของไทยที่วางแผนเปิดสอนวิชาภาษาจีนในหลักสูตรปริญญาบัณฑิต คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเริ่มวางแผน

ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2508 นับเป็นการเปิดศักราชใหม่แห่งการสอนภาษาจีนในระดับอุดมศึกษา โดยคณะอักษรศาสตร์ได้วางแผนเตรียมสร้างบุคลากรของตนเอง ก่อนเปิดหลักสูตรด้วยการติดต่อหาทุนการศึกษาและมหาวิทยาลัยที่มีชื่อด้านหลักสูตรการเรียนภาษาจีนในสหรัฐอเมริกา แล้วส่งบัณฑิตอักษรศาสตร์ที่คัดเลือกแล้วไปศึกษาจนสำเร็จการศึกษาชั้นดุษฎีบัณฑิตทางภาษาจีนเป็นคนแรกของไทย ในปีการศึกษา 2516 คณะอักษรศาสตร์ได้เปิดสอนวิชาภาษาจีนกลางเป็นวิชาเลือกเสรีในหลักสูตรอักษรศาสตร์บัณฑิตจำนวน 4 รายวิชา หลังจากนั้นก็พัฒนารายวิชาเป็นวิชาโทและเป็นวิชาเอกในหลักสูตรปริญญาบัณฑิตในปี 2520 และ 2524 ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2540 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็เปิดหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาจีนขึ้นเป็นหลักสูตรแรกในประเทศไทย โดยได้รับความช่วยเหลือจากคณะวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งส่งอาจารย์มาประจำทำการสอนทุกภาคการศึกษาภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกับมหาวิทยาลัยปักกิ่ง นิสิตทุกคนต้องไปค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ที่จะเขียน ณ มหาวิทยาลัยปักกิ่ง ประมาณ 2 เดือน โดยคณะวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยปักกิ่ง จะจัดอาจารย์ให้เป็นที่ปรึกษาดูแลในช่วงเวลาที่อยู่ปักกิ่ง

ต่อมาเมื่อพิจารณาเห็นว่า ปัจจุบันประเทศไทยขาดแคลนครูผู้สอนภาษาจีนอย่างมาก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้ติดต่อขอความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาการสอนภาษาจีน ในฐานะภาษาต่างประเทศ (TCFL) ทั้งในประเทศจีนและไต้หวัน เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถทาง TCFL ซึ่งจะไปเป็นครูสอนภาษาจีนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้ หลังจากการประสานงานและเตรียมการอยู่ 2 ปีเศษ ที่สุดก็ได้เปิดหลักสูตรนานาชาติ Master of Arts Program in Chinese as a Foreign Language ในปีการศึกษา 2547 สองรุ่นแรกได้รับความร่วมมือจาก National Taiwan Normal University (NTNU) ซึ่งส่งอาจารย์มาช่วยสอนที่คณะอักษรศาสตร์ 3 รายวิชาในภาคการศึกษาที่ 1 และ 2 ในภาคการศึกษาที่ 3 นิสิตต้องไปเรียนที่ NTNU จำนวน 3 รายวิชา การเรียน

การสอนในหลักสูตรนานาชาตินี้สอนเป็นภาษาจีนและภาษาอังกฤษ และเป็นหลักสูตรที่ต้องเขียนวิทยานิพนธ์ด้วย

ปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาจำนวนมากที่เปิดสอนภาษาจีนเป็นวิชาเอก วิชาโท และวิชาเลือกเสรีในหลักสูตร จากการสำรวจข้อมูลการเรียนการสอนภาษาจีนในสถาบันอุดมศึกษาระหว่างเดือนตุลาคม 2547 - มีนาคม พ.ศ. 2548 ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พบว่ามีสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนที่มีหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะวิชาเอก วิชาโท และเลือกเสรีรวมทั้งสิ้น 73 สถาบัน มีนักศึกษาระดับปริญญาตรี 16,221 คน ระดับปริญญาโท 23 คน และมีอาจารย์ชาวไทย 215 คน ชาวจีน 115 คน สัญชาติอื่นๆ 10 คน

ทศวรรษที่ผ่านมา สถาบันอุดมศึกษาต่างแสดงความสนใจที่จะขยายความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศจีนมากขึ้น เพราะตระหนักว่าสถาบันอุดมศึกษาจีนมีความเป็นเลิศทางวิชาการในหลายสาขา อาทิ การแพทย์และสาธารณสุข การเกษตร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยีชีวภาพ และการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ สถาบันอุดมศึกษาของไทยจึงแสวงหาช่องทางในการสร้างและขยายความร่วมมือทางวิชาการกับสาธารณรัฐประชาชนจีนมากขึ้น ทั้งในรูปแบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนคณาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา การให้ทุนการศึกษา การวิจัยร่วมและฝึกอบรม การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน เป็นต้น ความร่วมมือเหล่านี้ นอกจากจะส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการแล้ว ยังช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างไทย-จีน ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เพื่อใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ร่วมกันด้วย

จากการสำรวจข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาพบว่า บันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding) ที่สถาบันอุดมศึกษาไทยได้จัดทำกับสถาบันอุดมศึกษาจีน มีทั้งสิ้น 127 ฉบับ แบ่งออกเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 103 ฉบับ และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 24 ฉบับ ในจำนวนนี้ สถาบันอุดมศึกษาที่มีบันทึกความเข้าใจกับสถาบันอุดมศึกษาจีนมากที่สุด 5 อันดับ

แรก ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ และมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีบันทึกความเข้าใจกับสถาบันอุดมศึกษาไทยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ Beijing Language and Culture University, Yunnan Normal University และ Yunnan University

บทบาทของรัฐตั้งแต่ทศวรรษ 2520

บทบาทของรัฐตั้งแต่ประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตในปี 2518 ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้การศึกษาภาษาจีนในประเทศไทยในช่วงสามทศวรรษหลังนี้มีการพัฒนาและการขยายตัวอย่างมาก บทบาทที่สำคัญอันดับแรก คือ การที่รัฐบาลไทยลงนามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และวิชาการไทย-จีนกับสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2521 ณ กรุงปักกิ่ง โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยและจีนในขณะนั้นคือ ฯพณฯ ดร. อุบัติศรี ปาจารย์างกูร และ ฯพณฯ นาย Huáng Huá การลงนามความตกลงดังกล่าวเป็นการวางกรอบแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และวิชาการระหว่างสองประเทศ โดยทั้งสองฝ่ายตกลงร่วมกันในการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระดับรัฐมนตรี หรือ คกร. ไทย-จีน เป็นกลไกในการบริหารและเป็นเวทีในการปรึกษาหารือและจัดทำแผนความร่วมมือร่วมกัน การประชุมกำหนดให้จัดขึ้นทุก 18 เดือน โดยฝ่ายไทยและจีนผลัดกันเป็นเจ้าภาพ กิจกรรมความร่วมมือที่ดำเนินการต่อเนื่องมาตั้งแต่ต้น คือ กรอบความร่วมมือด้านการศึกษา ซึ่ง คกร. ไทย-จีน กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในปัจจุบัน) เป็นหน่วยงานหลัก

ความร่วมมือด้านการศึกษาในกรอบข้างต้นนี้รวมถึงการแลกเปลี่ยนทุนการศึกษาระหว่างกัน โดยรัฐบาลจีนให้ทุนการศึกษาแก่ข้าราชการไทยเพื่อเดินทางไปศึกษาระดับประกาศนียบัตร ระดับปริญญาโท / ปริญญาเอก ณ ประเทศ

จีน จำนวนปีละ 7 ทูน และรัฐบาลไทยให้ทุนการศึกษาแก่เจ้าหน้าที่จีนเดินทางมาศึกษาระดับประกาศนียบัตรและปริญญาโท ณ ประเทศไทย จำนวนปีละ 7 ทูน เช่นกัน ทุนการศึกษานี้ นับว่ามีส่วนสำคัญในการสร้างและพัฒนาบุคลากรให้แก่การศึกษาภาษาจีนในประเทศไทย เนื่องจากมีอาจารย์จากสถาบันการศึกษาต่างๆ ของไทยได้รับทุนไปศึกษาต่อทั้งระดับประกาศนียบัตรและระดับปริญญาโท / ปริญญาเอกทุกปี

นอกจากความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และวิชาการระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลจีนแล้ว ทบวงมหาวิทยาลัยและกระทรวงศึกษาธิการจีนยังได้จัดประชุม Joint Working Group เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 โดยทบวงมหาวิทยาลัยเป็นเจ้าภาพ การประชุมนี้นำไปสู่การลงนามในบันทึกความเข้าใจเรื่องความร่วมมือด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาระหว่างทบวงมหาวิทยาลัยกับกระทรวงศึกษาธิการของจีน เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2542 ณ กรุงปักกิ่งสาระสำคัญของความร่วมมือนี้คือ การเห็นชอบให้มีการแลกเปลี่ยนทุนอาจารย์ นักศึกษา และบุคลากรร่วมกันในลักษณะต่างตอบแทน นอกจากนี้รัฐบาลจีนยังได้ให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่าในการก่อตั้งศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมจีนสิรินธร ณ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง โดยกระทรวงศึกษาธิการจีนได้ส่งสถาปนิกและวิศวกรจากจีนมาดำเนินการออกแบบและก่อสร้างในปี พ.ศ. 2543 เพื่อร่วมเฉลิมฉลองในวโรกาสครบรอบ 100 ปีแห่งวันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และเพื่อเป็นศูนย์การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยและกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคสุ่มน้ำโขง และเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนศิลปะและวัฒนธรรมระหว่างประเทศทั้งสอง

ต่อมาในที่ประชุมคณะกรรมการร่วมระดับรัฐมนตรีว่าด้วยความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และวิชาการไทย-จีน เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2545 ณ กรุงปักกิ่ง ทบวงมหาวิทยาลัยและกระทรวงศึกษาธิการจีนได้มีมติเห็นชอบเรื่องการแลกเปลี่ยนอาจารย์ นักศึกษา และเรื่องความร่วมมือในการสอนภาษาจีนระดับอุดมศึกษา การ

พัฒนาหลักสูตรภาษาจีน ตลอดจนการพัฒนาการแพทย์แผนจีน คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เทคโนโลยีชีวภาพ และอุตสาหกรรมเกษตร

ในปี พ.ศ. 2546 ทบวงมหาวิทยาลัยได้เริ่มดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนคณาจารย์และนักศึกษาไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยจัดสรรทุนแลกเปลี่ยนให้แก่คณาจารย์และนักศึกษาไทยกับคณาจารย์และนักศึกษาจากสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการ ทั้งในด้านการเรียนการสอน การทำวิจัยร่วม การพัฒนาหลักสูตร และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ โดยมีระยะเวลาในการเข้าร่วมโครงการอย่างน้อย 1 เดือน แต่ไม่เกิน 4 เดือน

ถัดมาในปี พ.ศ. 2547 The National Office for Teaching Chinese as a Foreign Language ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้ทุนฝึกอบรมภาษาจีนเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์แก่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาผ่านสถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาชนจีนประจำประเทศไทย ดังนั้นจึงมีอาจารย์สอนภาษาจีนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจำนวน 15 คนได้รับทุนไปอบรมทักษะการสอนภาษาจีน ณ มหาวิทยาลัยเซี่ยเหมิน มณฑลฝูเจี้ยน ระหว่างวันที่ 7 เมษายน - 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 ทุนดังกล่าวนี้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้รับอีก 14 ทุน ในปี พ.ศ. 2548 จึงมีอาจารย์จำนวน 14 คนได้รับทุนไปอบรมทักษะการสอนภาษาจีน ณ Yunnan Normal University มณฑลยูนนาน ระหว่างวันที่ 17 เมษายน - 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2548

เมื่อการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-จีนครบรอบ 30 ปี ในวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 กระทรวงศึกษาธิการไทยและจีนได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเฉลิมฉลองในโอกาสดังกล่าว เป็นต้นว่า การลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MOU) รับรองวุฒิการศึกษาไทย-จีน การจัดทำโรงเรียนพี่โรงเรียนน้องเพื่อความร่วมมือและแลกเปลี่ยนทางวิชาการ และการจัดตั้งสถาบันขงจื่อ ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งวัตถุประสงค์เบื้องต้นในการจัดตั้ง คือ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมจีนในประเทศ

ไทย เพื่ออบรมให้มีผู้รู้ภาษาและวัฒนธรรมจีนเพื่อสนองความต้องการของสังคมไทย และเพื่อให้มีบทบาทในการเผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมจีนในประเทศไทย

สภาพปัจจุบันและปัญหาของการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย

กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง แต่ขณะนี้ยังไม่มีมาตรฐานหลักสูตรภาษาจีนที่ชัดเจน ดังนั้นสถานศึกษาจึงต่างจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาจีนเอง โดยประสานกับผู้เชี่ยวชาญภาษาจีน หรือใช้หลักสูตรร่วมกันในลักษณะเครือข่ายกับสถานศึกษาที่มีความเข้มแข็ง ทำให้ไม่มีหลักสูตรกลางที่จะใช้เป็นมาตรฐาน นอกจากนี้ หลักสูตรแต่ละช่วงชั้นยังไม่มีคำตอบเนื่องกัน เนื่องจากสถานศึกษาบางแห่งเปิดสอนภาษาจีนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา บางแห่งเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา เพราะฉะนั้นแม้จะมีการสอนภาษาจีนอย่างกว้างขวาง แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถพัฒนาความสามารถเท่าที่ควรเพราะขาดความต่อเนื่องของหลักสูตร ดังนั้นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยซึ่งมีความสำคัญและความจำเป็นในการที่จะสร้างสังคมฐานเศรษฐกิจที่อาศัยภาษาจีนเป็นเครื่องมือของการสื่อสาร กระทรวงศึกษาธิการจึงได้แต่งตั้งคณะทำงานเสนอแผนยุทธศาสตร์ปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยขึ้น เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2548 โดยมีเป้าหมายเพื่อจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์ปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการ และก้าวสู่มาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

หลังจากคณะทำงานฯ ได้ศึกษาข้อมูล จัดการประชุมคณะทำงานฯ และการประชุมโต๊ะกลมระดมความคิดเห็นแล้ว ได้ประมวลสภาพปัจจุบันและปัญหาของการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย รวมทั้งได้จัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนให้มีมาตรฐานต่อไป

จากการประมวลสภาพปัจจุบันและปัญหาของการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยพบว่า 1) ปัจจุบันสังคมไทยมีความต้องการเรียนภาษาจีนเพิ่มมากขึ้น แต่สถานศึกษายังไม่มีความพร้อมที่และจำนวนสถานศึกษาที่มีการสอนภาษาจีนยังไม่เพียงพอ 2) การขาดแคลนครูสอนภาษาจีนที่มีคุณภาพ 3) การขาดหลักสูตรแกนกลางและสื่อการเรียนการสอนภาษาจีนที่ได้มาตรฐานและมีความสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย 4) การขาดแคลนบุคลากรซึ่งใช้ภาษาจีนได้ในระดับดี ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติและการแข่งขันในเวทีโลก ทั้ง 4 ประการที่กล่าวมานี้ทำให้เกิดสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนที่ขาดความพร้อมและไม่มีประสิทธิภาพ

การขาดแคลนครูสอนภาษาจีนที่มีคุณภาพมาจากปัญหาที่มีครูไม่เพียงพอกับจำนวนสถานศึกษาที่เปิดสอนภาษาจีน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สถานศึกษาหลายแห่งจึงจัดให้ครูที่สอนวิชาอื่นไปฝึกอบรมภาษาจีนเพื่อให้สามารถสอนภาษาจีนได้ด้วย แต่การฝึกอบรมและการเพิ่มพูนทักษะไม่มีความต่อเนื่อง ดังนั้นความเชี่ยวชาญในการสอนภาษาจีนจึงยังไม่เพียงพอ สถานศึกษาบางแห่งแม้จะมีครูที่สื่อสารภาษาจีนได้ดี แต่ครูเหล่านั้นยังขาดเทคนิควิธีการสอนภาษาจีนที่มีประสิทธิภาพเพราะมักเป็นผู้ที่สามารถพูดภาษาจีนหรือเคยเรียนภาษาจีนเมื่อเยาว์วัย และส่วนใหญ่มักเป็นผู้สูงวัย ทางออกของปัญหาก็คือต้องพัฒนาครูพร้อมไปกับการผลิตครูรุ่นใหม่เพิ่มขึ้น การพัฒนาครูไทยที่สอนภาษาจีนนั้นควรเริ่มจากการสำรวจศักยภาพของครูเพื่อใช้ประกอบการจัดหลักสูตรอบรมให้ตรงกับความต้องการ โดยให้เข้ารับการอบรมและพัฒนาทักษะภาษาจีนและวิธีการสอนอย่างต่อเนื่อง

สำหรับการผลิตครูรุ่นใหม่ นั้น รัฐบาลควรส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตที่พร้อมจะไปประกอบอาชีพครูเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันก็ให้ทุนการศึกษาแก่นิสิตนักศึกษาวิชาเอกภาษาจีนที่มีผลการเรียนดีและมีความสนใจที่จะเป็นครูภาษาจีน การให้ทุนอาจให้ไปศึกษาต่อชั้นปีที่ 3 และ 4 ในประเทศจีน โดยมีสัญญาผูกพันให้กลับมาประกอบอาชีพครูเมื่อสำเร็จการศึกษา หรืออาจให้ทุนศึกษาต่อจน

จบระดับปริญญาบัณฑิตในประเทศแล้วให้เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (สำหรับผู้ที่มิวุฒิมัธยมศึกษาบัณฑิตหรือศิลปศาสตรบัณฑิต) และหลังจากประกอบอาชีพครูแล้ว 2 ปีให้พิจารณาให้ทุนศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศหรือต่างประเทศ การผลิตครูรุ่นใหม่จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้หากไม่มีการสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรครูรุ่นใหม่ ข้อเสนอแนะก็คือ การกำหนดให้ครูสอนภาษาจีนได้รับค่าตอบแทนพิเศษเนื่องจากสาขาภาษาจีนเป็นสาขาขาดแคลน

ในเรื่องหลักสูตรนั้น กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กำหนดให้จัดการเรียนการสอนภาษาจีนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ แต่ในความเป็นจริงแล้ว การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนไม่ได้จัดอย่างต่อเนื่องและต่อยอดตลอด 12 ปี สถานศึกษาเกือบทุกแห่งจะเริ่มต้นที่ระดับพื้นฐานใหม่ในแต่ละช่วงชั้น ทำให้ไม่สามารถใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศได้อย่างแท้จริง ข้อเสนอแนะก็คือ กระทรวงศึกษาธิการควรจัดทำหลักสูตรภาษาจีน ซึ่งประกอบด้วยหลักสูตรระดับต่าง ๆ ได้แก่ 1) หลักสูตร 12 ปี ซึ่งเป็นหลักสูตรต่อเนื่องตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 2) หลักสูตร 6 ปี ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย 3) หลักสูตรระยะสั้น สำหรับผู้ต้องการเรียนรู้ภาษาจีนแบบเร่งรัดเพื่อใช้ในการสื่อสารและประกอบวิชาชีพ ทั้งนี้ การจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาจีนจะต้องให้สอดคล้องตามมาตรฐานสาระการเรียนรู้ภาษาจีนซึ่งมีตัวชี้วัดมาตรฐานการเรียนรู้ที่ชัดเจน รวมทั้งมีกรอบเนื้อหา โครงสร้างเวลา และการวัดผล โดยกำหนดเรียนสัปดาห์ละ 5-10 ชั่วโมง

สำหรับหนังสือและสื่อการเรียนการสอนนั้น จากการสำรวจพบว่าปัจจุบันสถานศึกษาต่าง ๆ มีหนังสือเรียนและสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งที่พัฒนาโดยสถานศึกษาเองและจากสำนักพิมพ์ในประเทศและต่างประเทศ ดังนั้นระดับคุณภาพจึงแตกต่างกัน จึงควรมีการกำหนดแบบเรียนที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยขอความร่วมมือจากกระทรวงศึกษาธิการจีนเพื่อจัดทำแบบเรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตรไทย และเหมาะกับการเรียนการสอนในประเทศไทย รวมทั้งจัดทำรายชื่อหนังสือที่ได้รับการคัดสรรให้เป็นหนังสืออ่านเสริม พร้อมทั้งจัดทำคู่มือการสอนสำหรับครู เพื่อให้ครู

สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามหลักสูตรและใช้เทคนิคการสอนให้เกิดการเรียนรู้ภาษาจีนที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้รัฐควรสนับสนุนให้สถานศึกษาทุกแห่งที่เปิดสอนภาษาจีนมีหนังสือเรียนและหนังสืออ่านเสริมที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ โดยอาจขอความร่วมมือจากรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน

สภาพปัจจุบันและปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนดังที่กล่าวมาข้างต้นไม่สามารถแก้ไขได้ในระยะเวลาอันสั้น และยังต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการได้พยายามขอความร่วมมือและสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการจีนจนได้มีการลงนามในกรอบความร่วมมือด้านการส่งเสริมการสอนภาษาจีนระหว่างกันที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2549 รวมทั้งการมอบสื่อและอุปกรณ์การศึกษาภาษาจีนให้แก่สถานศึกษาของไทยจำนวน 1,500 ชุด กรอบความร่วมมือนี้มีแผนปฏิบัติการความร่วมมือด้านการสอนภาษาจีนที่เป็นรูปธรรมและครอบคลุมการศึกษาทุกระดับ สำคัญในกรอบความร่วมมือดังกล่าว ได้แก่ 1) กระทรวงศึกษาธิการจีนจะให้การสนับสนุนในการพัฒนาหลักสูตรและหนังสือเรียนภาษาจีนเพื่อให้มีความสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยสำหรับใช้ในโรงเรียนไทย โดยจะได้มีการหารือเรื่องการโอนลิขสิทธิ์แก่กระทรวงศึกษาธิการไทยต่อไป ทั้งนี้จะมีคณะทำงานร่วมทั้งฝ่ายไทยและจีนในการพัฒนาหนังสือเรียนร่วมกัน โดยหลักสูตรดังกล่าวจะครอบคลุมการเรียนการสอนภาษาจีน 12 ปี เริ่มจากระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย การเรียนการสอนภาษาจีน 6 ปี เริ่มจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย และการเรียนการสอนภาษาจีน 3 ปี สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) กระทรวงศึกษาธิการจีนจะให้การสนับสนุนในการจัดหลักสูตรอบรมระยะสั้นสำหรับครูไทยที่สอนภาษาจีน โดยจะเป็นหลักสูตรที่ฝึกอบรมในไทย 1 เดือน และฝึกอบรมในจีนอีก 1 เดือน จำนวนผู้เข้าอบรมอาจมากถึงปีละ 1,000 คน ทั้งนี้รัฐบาลจีนจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายภายในประเทศทั้งหมด 3) กระทรวงศึกษาธิการจีนจะจัดส่งครูอาสาสมัครจากจีนเข้ามาช่วยสอนภาษาจีนในประเทศไทยปีละ 500 คน โดยรัฐบาลจีนรับผิดชอบค่าใช้จ่าย และฝ่ายไทยจะจัดส่งผู้เชี่ยวชาญไปช่วยในการ

ปฐมนิเทศอาสาสมัครดังกล่าว เพื่อให้เข้าใจขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมของไทย ก่อนที่จะเดินทางมาปฏิบัติงานในประเทศไทย

กิจกรรมทั้ง 3 ข้างต้นได้มีการดำเนินการแล้วตั้งแต่ช่วงต้นปี พ.ศ. 2549 ในปีที่ผ่านมา มีครูจากประเทศไทยไปฝึกอบรมระยะสั้นที่ประเทศจีนประมาณ 400 กว่าคน และมีครูอาสาสมัครมาประจำทำการสอนในสถานศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศไทยประมาณ 500 คน ขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการจีนได้ส่งหนังสือเรียนภาษาจีนที่พัฒนาขึ้นสำหรับใช้สอนในโรงเรียนไทยมาให้ทดลองใช้ทั้ง 3 หลักสูตร โดยเป็นตำราเรียนภาษาจีนเล่มที่ 1 ของแต่ละหลักสูตร อย่างไรก็ตาม กิจกรรมในข้อ 2 และ 3 ข้างต้นเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น รัฐบาลไทยและกระทรวงศึกษาธิการของไทยจะต้องมีความจริงจังและดำเนินการแก้ไขสภาพปัจจุบันและปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องในระยะยาว จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยได้จริง

บรรณานุกรม

- กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. *โรงเรียนราษฎร์เพื่อสอนภาษาจีน*. เอกสารการศึกษา, วิสามัญศึกษา 7. กรุงเทพฯ: 2518.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. *โครงการจัดทำยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านอุดมศึกษากับสาธารณรัฐประชาชนจีน*. เอกสารแจกในการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านอุดมศึกษากับสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ: 2548.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. *แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (พ.ศ. 2549-2553)*. เอกสารแจกในการประชุมเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาจีน เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2548 อาคารราชวัลลภ กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ: 2548.
- Chokkajitsumpun, Pranee. *Chinese Literacy Maintenance and Shift in Bangkok: Individual and Family Cases*. Ph.D. Dissertation, University of Hawaii, 1988.
- Coughlin, Richard J. *Double Identity: The Chinese in Modern Thailand*. Hong Kong: Hong Kong University Press, 1960.
- Manomaivibool, Prapin. "Chinese Language Teaching in Thailand." *MANUSYA: Journal of Humanities*, No.7, 2004: 12 – 24.
- Ministry of University Affairs. *Compendium of Fields of Study in Private Higher Education Institutions*. Bangkok: Bureau of Private Higher Education, 2000.
- Sachakul, Kanniga. *Education as a Mean for National Integration: Historical And Comparative Study of Chinese and Muslim Assimilation in Thailand*. Ph.D. Dissertation, University of Michigan, 1984.
- Skinner, William G. *Chinese Society in Thailand: An Analytical History*. Ithaca: Cornell University Press, 1957.